

El català, assignatura pendent

per Bartomeu Ribes Guasch

Viure, sentir i expressar el coneixement d'aquestes experiències amb el llenguatge de les paraules. Parlar. Aprendre'n. Perquè l'idioma matern ens fa de segona pell i ens obre la porta de la comprensió, de l'explicació, de l'aclariment inacabable dels conceptes, de les situacions, de les circumstàncies que ens envolten i ens perfilen tal com som o acabam sent.

*

I si la realitat parla un idioma que no és el nostre? Les preguntes, establim, amb els dubtes que comporten, ajuden a existir i a pensar millor. Però no resolen els problemes, les complicacions, els munts absurds de teories i de pràctiques on s'han mesclat la intolerància amb l'opressió. El mal que, com que també parla, acaba sent un llenguatge de terribles conseqüències. I del qual ens n'hem de mantenir, com a mínim, protegits. Però això com es fa? De quina manera eludim el que ens pot, i de fet ens fa, sentir-nos menyspreats?

*

Només l'experiència particular de cadascú ha arribat al convenciment de la poca importància que té, per al poder polític i econòmic sota el qual ens movem des que va arribar a Espanya la democràcia, i ja és un marge de temps prou significatiu, la llengua catalana que parlem a Eivissa. Connectant amb el que pretenia de dir: qui no s'ha sentit agredit, en algun moment, a la nostra illa, per haver fet ús d'aquesta llengua en el més impensat dels moments de la vida?

*

Partir de la base. Tornar, una altra vegada, a començar de nou. I, si cal, vull dir, si és ben i prou necessari, aprendre a parlar, a escriure com parlem, com volem que se'ns entengui. No és tan difícil. O sí que ho és?

*

La figura literària creada per Josep Pla de l'homenot, un més dels grans encerts de l'escriptor de Llofríu, ens va a la perfecció per a retre, una altra vegada, i totes les que facin falta, homenatge a M. Villangómez Llobet i a Joan Marí Cardona; en aquest cas, coincidint amb els deu anys que ja fa de les respectives

morts dels dos insignes i enyorats intel·lectuals eivissencs. Homenots en el sentit més simbòlic i agraït de la paraula. Persones representatives d'un sentit humà de la moralitat tocada per un cert classicisme, desgraciadament desvinculat cada cop més de l'actualitat, i exponents d'un catàleg de les seues prioritats vitals, ben humanes i establertes en l'acció i en la repercussió social, a ser possible rigorosa i clara, d'elles. Sense volta de fulla ni possibilitat de caure en desbandada per culpa de la manca de fe en el que s'està fent i en el que s'haurà, per descomptat, de continuar fent.

*

Inferioritat, no: cap llengua, cap, no és inferior a cap altra llengua. Ni que parlem de les llengües mortes conservades en vitrina, ni de les llengües arrabassades a sang i a foc durant la història universal de la nostra, la de tots, infàmia.

*

Els problemes entre les llengües, però, són problemes entre individus. Problemes de poder. El fort i el dèbil xoquen. La fragilitat i l'empetitir són un defecte. El domini. Parla com jo vull que parlis, o no digues res. Imposició. Prohibició. Amputació de l'energia de la ment col·lectiva forçada a desaparèixer o a fer el paper del titella subrogat i postís i controlat per qui mana o se sent superior. Joan Fuster assegurava que ningú no pot demanar serenitat a la seva víctima, i segur que tenia raó.

*

Caigudes de la torre de Babel. Poliglotisme. Tant de bo, quant més millor. Victimisme encobert. Teatralitat de la desgràcia. Sempre possibles solucions i sortides, tanmateix. La traducció com a remei i necessitat civilitzadora de la cultura ja escrita amb totes les lletres majúscules. Per fi, per fi a l'abast i a canvi de l'esforç i de la visió lliure que procura el seu missatge. Homer, Virgili, Dante, Shakespeare i Cervantes són patrimoni de la humanitat, però sense Tirant lo Blanc arrossegarien una coixesa irrespectuosa i de mal curar.

BARTOMEU RIBES GUASCH

